

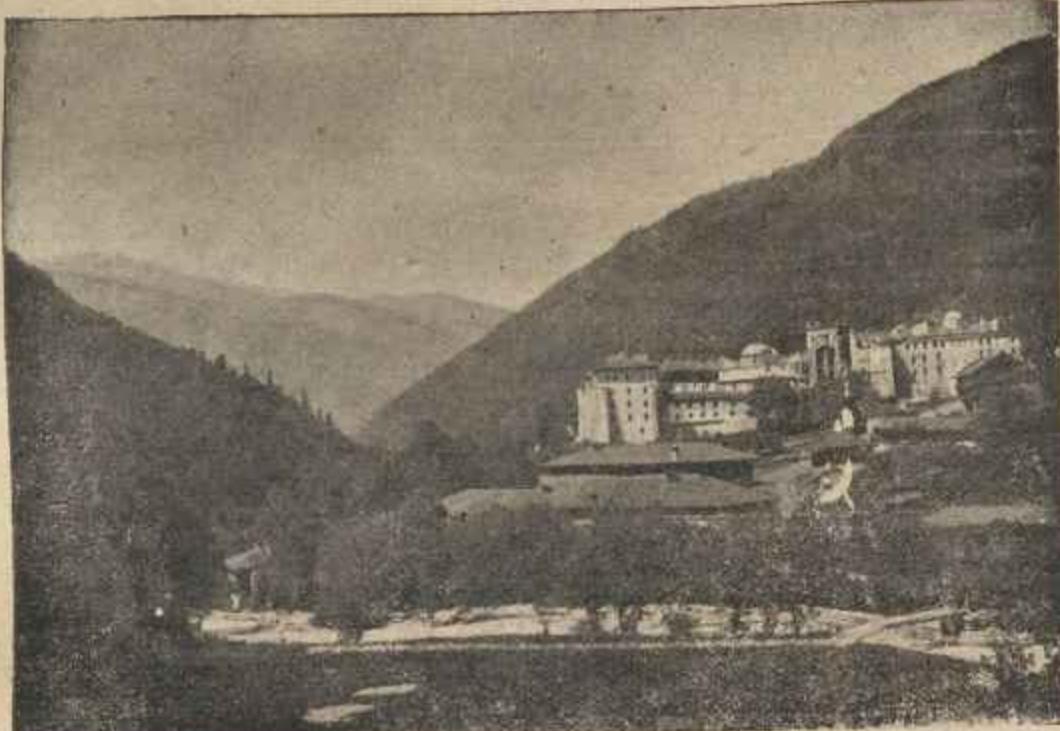
Н. С. Додов

РИЛСКИЙ МОНАСТИР

Рилски Монастир — народната гордост на целия български народ! — Кой българин не се възхищавал от тази свещена, народна величествена обител! И прости и интелигентния българин, тук намират много неща с които да се гордеят пред чужденците. До преди освобождението тук не е преставало да тупи българското сърце, като в централно място на българските земи, и централно място на българския дух. От всички български краища се стичали българите десетки пъти през годината — стотина хиляди души: тук се виждали, опознавали се като братя, като народ, и от тук се разнасяли благочестие, просвета народност... И сега, който не е отивал там, незнай какво етворил българина през най-робските времена — какви монументални паметници и непознавана най-дивната планинска българска природа.

Кантакузин — и българският цар Иван Александър. — Напоследък Хрел е бил убит от Душанови хора. — В 1347 год. монастирът пада в българските предели. На 21 септември 1378 год. Иван Шишман му предава запазения хрисовул. Други хрисовули са имали от Асен I, Калоян, от турските Султани, Баязид, Мехмед, Челеби и Баязид II (1498 год.) който е също запазен. — В 1559 год. получил грамота от Иван Грозни. Около 1430 год. монастирът е бил изгорен, монасите се разбегали. — В 1466 год. възстановен от трима братя — свещеници от с. Граница с съдействието на Руски манастир в Св. Гора. — В 1511 год. Молдавският господар Иван Богдан изпровервал на манастира 2 златни тжани покрова.

В 1765 год. бил ограбен от турска чета 1778 год. албанска чета ограбила и изгорила манастира.

Рилски манастир

Необходимо е всекому да биде известно миналото на тази българска светиня, която е гордост за нашия край, Божи дар за нашия град.

Славата на Св. Ивана и на Рил. Св. обител не е само в нашия край, не е само в България, но е преминала далеч българските граници — в Романия, Гърция, Сърбия и Русия. — Стотини църкви на име на светица има в България, Романия, Русия; стотини писатели, не само в България но и в Русия и другаде, със занимавани с историята на този манастир. Хиляди богомолци — българи, които са милиони — със стичали към тази обител да се поклонят пред благочестието на светица и пред дивната българска природа.

Да преминем бего историята на манастира.

Св. Иван роден 874 год. в с. Скрино — Всеизвестна е в нашия край легендата за неговия живот като говедарче, послушник в манастира на Руен, пустинник в Рила планина в местностите Орлица, Пчелино, и Очова река — Старата постница.

Живел 70 години. Напоследък се стичали при него за изцеряване много болни. Оставил неколко души ученици, които после основали други манастири: Прохор Пчински, Гаврил Осеновски, Якии Осоговски и др.

Мошите на светица били пренесени от Цар Петър в Средец. В 1183 год. Маджарският Крал Бела III ги пренася в столицата си Гран, но се пренуждава след 4 години да ги върне в София. В 1194 год. Асен I ги пренася в Търново в черквата съградена на негово име. В 1469 год. ги пренасят в Рилския Манастир.

Манастирът е бил съграден в 9 век на мястото при постница Св. Лука. В 1830 год. Хрел е съградил манастира на сегашното му място. Хрел е бил полусамовластен Струмски владетел, който се е служил ту с Сръбския Душан, ту с византийския Император

и от които вземал пари за да плаща подкупи по за 50,000 гроша на разни турски паша. От 1795 год. започнали да подновяват манастирът разни благодетели — българи. На 13 януари 1833 год. изгорел целият манастир. Същата година като се получило сълтанско разрешение да се изгради изгорената аграда, веднага започнали и за три години изградили зданието и църквата, а украсата му продължила до 1860 год. В съграждането помагали всички български градове. Много градове са си украсили и снабдили с постии и покривки по една стая, в която те гостували.

— Относно значението на Рилския Манастир за целия народ могат да се изброят десетки заслуги много важни — като 1) запазил е славянското четене в черквата; 2) дал на народа 26 ридни общественици и книжовници като Владислав граматик, Паисий Хилендарски, Неофит Рилски, Христаки Павлович, Аверкий, поп Стоянов и др. запазил много ценни старини и ръкописи. (Хрисовула от Цар Иван Шишман, Панагерика на Владислав Граматик и др.); запазил и девствеността на гарата и е направил планината обитаема; отглеждал е и възпитал хиляди сирачета от разните житове на България, много от които станали обществени дейци, свещеници, учители и др.

— Значението на манастири за нашия край е още по-голямо. Освен изброяните добрини ту се чувствува най-силно благотворното въздействие в религиозно и морално отношение; също оживеността, културността и част от благосъстоянието си, донасящи от хилядите минавачи от тук поклонници за манастира се дължат на него и по-първите ни общественици са възпитани там, напр. Х. Павлович, А. П. Стоянов

— Относно живота на монасите в свeta обител — има голема промена — Свободата и привилегиите на които са се радвали още от началото до преди 20 години сега не имат

и спалнята и видяха покривката за същите пет стотини! Бурен смех разцепи кафенето от пристрастните и всички очудено почнаха да ги гледат.

Помислих си че всички тия хора са ми курдисали некоя шага, а ако това не е тях наверно съл подули.

— Слушай господине не си играйте дайте още 95 стотинки? защото си имам работи.

— Вие сте луди хора! нервно извиках и като видях един сребрен лев от кесията си хвърлих го на масата и излезох. Всички подире ми почнаха да се смеят.

Отбих се при бакалина да взема захар.

— Нема свързане ми, учтиво каза той — Отидох при други, моля дайте ми 1 килограм захар.

— От кое общиче господине?

— Разбира се „Златна прага“.

— Има много да поглаждаме господина за „Златна прага“ отговори момчето. Вземете си българска и тя е хубава.

— Колко я ная харчите?

— Но тамо има само пет стотинки?

— Та да не изкаш да ти го платя 10 стотинки, перво добавих излизайки из вратата.

— 34

С. Синод сега реди манастири. Братството не дава да се отчайват като братя, като монаси, скъпично завета на Светите, не треба и да очакват да получат самоуправление...

— Некои скървеници, по повод на некои неурядици и бунтове в манастирите, леко раскаждват като казват, че манастирите са изживели времето си и остават излиши за настажък. Всеки манастир като Рилския, който е толко много заслужил народу си, требва да биде запазен напълно като манастир във времето и във времето на племенни паметник с пълно самоуправление.

Кризата, анархията, неделяния живот които преживяват тези подобие и на целото общество, ще премине. Ще се явят пак реформатор по подобие на Домития в XIV век, на Паисий Хилендарски, на Иосиф обновителя на сегашните огради и др., който ще обнови живота на монасите според духа на времето и нуждите в народта. И както през второто българско царство, никой не може да предложи голямата роля на манастиря, която изигра през турското робство, тя и сега не можем да предложим, че народът ни нещо да има нужда за настажък от тази народна светиня.

Надеждата която възлага народът на светия отец, и която го е крепила в най-трудните времена, трябва високо да се ценят, да се крепи и за възможността да се използува, защото не знаем какво ще очаква.

Никоя светиня не требва да се пренебрегва, не требва да се унищожава... Който иска всестранно да се запозна с историята и значението на българска светиня — нека прочете капиталното съчинение на нашия професор Иордан Иванов „Св. Ив. Рилски и неговия манастир“ издадено от Българската академия на науките — 1917 година в София.

За нашето читалище

Нашият град е бил един от градовете, който е имал читалище още преди освобождението. В турско време е имало в града читалище „Зора“. Скоро след освобождението, интелигентните сили в града създадват днешното читалище „Напредък“ което си задава за цел устременото повдигане на гражданините, учреден на една градска, лесно достъпна, библиотека и направата на здание, което да служи за театър и читалище.

Към 1896/97 год. се образува и друго просветително дружество „Младост“, което си поставя почти същите цели без последната, обаче неговия живот е бил къс и скоро след разтурянето му са били предадени книгите и архивата на читалище „Напредък“. Читалището ни до сега е преживело разни години. Имало е години когато е развивало дейност достойна за очуване, но имало години, когато едвам се е подозирало неговото съществуване. Но в всичките времена една е била грижата на читалишните членове: построяване театър и читалище в града.

Ние искам да съм лош предсказвач, но мисля да кажа, че Дупница нема да има театър и читалище още за дълго време. Каквито и да се отстъпят за същите цели без последната, обаче неговия живот е бил къс и скоро след разтурянето му са били предадени книгите и архивата на читалище „Напредък“. Читалището ни до сега е преживело разни години. Имало е години когато е развивало дейност достойна за очуване, но имало години, когато едвам се е подозирало неговото съществуване. Но в всичките времена една е била грижата на читалишните членове: построяване театър и читалище в града.

Ние искам да съм лош предсказвач, но мисля да кажа, че Дупница нема да има театър и читалище още за дълго време. Каквито и да се отстъпят за същите цели без последната, обаче неговия живот е бил къс и скоро след разтурянето му са били предадени книгите и архивата на читалище „Напредък“. Читалището ни до сега е преживело разни години. Имало е години когато е развивало дейност достойна за очуване, но имало години, когато едвам се е подозирало неговото съществуване. Но в всичките времена една е била грижата на читалишните членове: построяване театър и читалище в града.

Огъните се при Илия да пия една чаша ракия, да се поспокоя малко.

Момчето ми донесе едно шинше. Поизгледах го на кръво и тръснато му казах: и ти да не си от „ония“ що ми даваш шинше! искам чашка.

Момчето се извини и се пусна да донесе.

— Нема нужда. Нека пийна повече тия хора не нервират сълкова много.

Гравити на масата и лицата на приятелите си застанаха на поста си в помощ на роду си. Младежта ни днес не се отрича от завета, що и оставиха велики борци в миналото. Намалявамо сълките на училищата.

Разгърнете „Читалище“, орган на съюза на читалицата в България, за тия години и самите константирате това. Най-скоро построените читалища — паметници със това в Бела Черква и в гр. Самоков. Всички имате

но гражданините, които милеме за културното повдигане на града, не треба да се отчайват. С общи усилия ще може да се направи нещо, което да издигне Дупница в културно отношение.

Нека всеки гражданин размисли как да помогне на тази идея, нека вземем по-ука от много градове и села, които си построиха читалище и нека не стоим с скърстени ръце по този въпрос всички без разлика на партийни убеждения, защото построен един театър с читалището в града ни ще служава на всички гражданини без разлика на политически убеждения, както е служвало читалището и услужва дори и сега.

А. Коканов.

ЕДИН БОЛЕН ВЪПРОС

При дивизията имаше един фонд за постройка „паметник на загиналите през войната“. През 1919 г. се свика едно общограждански събрание в пансиона която да реши какъв паметник да се построи.

Станаха разискания военни тогава, учавтуващи в скърбнието, държаха хубаво по ведение. Не се присъединиха към него един от изказаните мнения. Оставиха скърбнието съвсем свободно да разреши сам по въпроса.

Очертаха се две гласа. Едното искаше да се построи читалище — паметник.

Възприе се първото. За наша изненада и скърб, то биде най-активно подкрепено от бивши председатели и ръководители на нашето читалище.

Какво стана след това с този фонд ние незнамо. Не виждаме и нещо да е построено с него. Предполагаме че още не е оползотворен.

И затова повдигаме отново този въпрос, защото все още имаме възможност, ако желаем, да коригираме едно погрешно и приложено възгърлено във времето на миналото.

Задошо от тогава изтекоха две години.

Живота ни даде предпоставка материјална, която да ни убеди че сме погръди.

И наистина. Днес ние виждаме общината с готови планове и с твърдо решение да си построи паметник за просветното дело.

И този паметник е също така се извършило, ако се построи читалище — паметник.

Изглежда, че се построи читалище — паметник.